

Nr 284.

Av herr **Almkvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om landsting m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 188 till riksdagen med förslag till lag om landsting m. m. föreslås bl. a.,

att rätten att bilda egen stadsvalkrets skall vara beroende av en folkmängd av minst 20,000;

att i de fall, då stadens folkmängd understiger 20,000, landstinget skall avgöra, huruvida staden skall — inom möjliga gränser — sammanslås med annan eller andra städer till gemensam valkrets; samt

att möjligheten till bildande av självständig stadsvalkrets helt och hållet upphör, om stad, som ej räknar minst 10,000 invånare, ej kan kombineras med annan eller andra städer, vilkas folkmängd understiger 20,000, till en valkrets om minst 10,000 invånare.

Den föreslagna inskränkningen i städernas rätt att bilda egna valkretsar motiveras därmed, att det genom en ökning av valkretsarnas storlek vinnes större proportionell rättvisa vid valen.

I det betänkande, på vilket den kungl. propositionen är byggd, framhålla kommunalförfattningssakkunniga, att det proportionella valsystemet icke kan göra sig gällande i städerna, enär nuvarande mandatminimum är 3 för stadsvalkrets och 5 för landsbygdsvalkrets. Denna brist föreslås nu, som ovan nämnts, skola avhjälpas genom ökning av valkretsarnas storlek. Förslaget vilar på den uppfattningen, att sakliga intressemotsättningar mellan stad och landsbygd icke finnas, varför de olika väljargrupperna såväl i stad som på land förr eller senare skola finna det för sig angeläget söka föra fram de inom respektive grupper för sin uppgift bäst kvalificerade personerna, vare sig dessa hava sin verksamhet i stad eller på landsbygd.

Denna uppfattning anser undertecknad icke hållbar. Redan under hittillsvarande valkretsindelningar ha nämligen ortsintressena ofta visat sig vara starka nog att spränga partigrupperingarna, och skulle stads- och landsvalkretsar förenas, komme säkerligen denna ortspolitik att ytterligare skärpas genom de i vissa fall faktiskt förefintliga intressedivergenserna mellan land och stad.

Beträffande Västerbottens län skulle det ligga i landstingets hand att avgöra, huruvida de båda städerna inom detta län fortfarande skulle bilda en stads-

valkrets eller läggas till var sin landsvalkrets. Avgörandet i denna fråga skulle säkerligen vålla strid mellan stads- och landsrepresentanterna inom landstinget och möjligen mot städernas önskan utfalla så, att stadsvalkretsen slopades. Därigenom komme nämligen landsbygdens representation att stärkas. Skellefteå stad finge i sådant fall antagligen avstå sin ende representant i landstinget, och Umeå finge förmodligen nöja sig med en mot för närvarande två. Därmed skulle den allt annat än önskvärda skärpningen av intressemotsättningen mellan stad och landsbygd flyttas ut även till väljarkåreerna, och det vore tämligen osannolikt att landsbor enbart av politiska skäl skulle rösta på stadsbor och tvärtom. Den proportionella rättvisan skulle alltså snarare förlora än vinna på en sådan anordning.

Ur vissa synpunkter måste de båda städerna redan nu anses underrepresenterade i landstinget, då de — som dock bidra med icke mindre än 20 procent av landstingsskatten — företrädas av 3 landstingsmän mot landsbygdens 39. En minskning av detta ringa antal stadsrepresentanter kan icke anses rättvist. Det vore knappast heller till gagn för landstinget att stadsrepresentanterna utestängdes därifrån.

Slutligen tillåter jag mig framhålla, att här ifrågasatt förslag uppenbarligen gå vid sidan av och delvis rakt i strid mot de direktiv, som riksdagen givit för utredningen. Riksdagen beslöt nämligen år 1920 begära förslag om sådana ändringar i förordningen om landsting, »att stad, som icke utgör egen valkrets och ej utan olägenhet kan förenas med annan eller andra städer, må förenas med den domsaga, vari eller varintill den är belägen». Därvid borde dock enligt riksdagens mening övervägas »huruvida icke i de fall, då städerna i en landstingsvalkrets fortfarande önska bilda gemensam valkrets, detta utan hinder av de ifrågasatta nya bestämmelserna må kunna ske».

Denna av riksdagen krävda respekt för städernas eventuella önskemål om rena stadsvalkretsars bibehållande kan emellertid icke sägas vara iakttagen i det nu framlagda förslaget.

På grund av det ovan anförda tillåter jag mig hemställa om sådan ändring i det föreliggande lagförslaget,

att städer och landsbygd fortfarande må få bilda från varandra skilda valkretsar och att i varje fall stad icke mot sin vilja må kunna förenas med närliggande landsbygd till en valkrets.

Stockholm den 30 mars 1924.

N. J. F. Almkvist.